

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA ❖ ❖
 OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET ❖ FÖRENIN-

GEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE OCH

HANDARBETETS VÄNNER ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN** ❖ ❖ ❖

INNEHALL:

NILS ERDMANN: En lyckans Pamphilius. Interiör från 1700-talet.

SIGNE WESTER: Några ord om vår svenska diakonissanstalt.

CARIN WÄSTBERG: Reminiscenser från utställningen. Bref från Paris.

Litteratur: F. E.: Dröm af Ida Granqvist. — K. B.: Fridesvidas krönika af Ellen Wester. — K. B.: Djur af Karl-Erik Forsslund.

CHARLOTTE BJÖRNSTJERNA: Röda korsets sjuksköterskehem.
 Föreningsmeddelanden.

SVECIA,

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
 Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Rijellberg och Sjöström

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

K. M. LUNDBERG

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde, lärft och yllestramalj passande för Dukar, Portiärer, Mattor Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Requisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

H. IHLSTRÖM
Färg- & Kemikalieaffär
1 Uplandsgatan 1.

För Glödrättning: Apparater, Färger, Fernissor, Betsor, Träsaker.

Putsmedel alla slag: Sämskskinn, Toilett-, Vagns-, Ådrings- & Tafvel Svamp

☛ Äkta Franska Parfymer till påfyllning. ☛

Telefoner: Riks- 59 51. Allm. 506.

"ORION" brinner nu i tusen hem och är för sin sunda, jemna, billiga värme familjens bästa vän. Idealkaminen för *brännorf*. Begär prospekt från

AX. LANNERS KAMINAFFÄR,
 12 Barnhusgatan, STOCKHOLM.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31,
fröken Helfrid Ekman, 23 Prestgårdsgatan. A. T. Tanto 33.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULDMEDALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Håll fötterna torra och varma. Huru många är det ej som genom att blottställa fötterna för köld och väta ådraga sig svåra sjukdomar, hvaraf de få lida lifvet ut, eller sänker den sålunda ådragna sjukdomen dem ned i en för tidig graf.

Begagna Henrikssons Tekn. Fabriks i Örebro Sko- och Läder-smörjor, såsom Skovax, Läderolja, Indisk Läder-smörja, Läderkonserveringsvax, Vaseline etc. Dessa ekonomiska lädersmörjor af Henrikssons tillverkning komma att i Sverige inbespara stora summor, då lädervaror och skodon, såväl finare som gröfre, dermed göras flere gånger starkare sedan de blifvit impregnerade med dessa billiga och utmärkta, mycket omtyckta läderkonserveringsmedel. Gamla fotsackar, seltyg m. m. bli som nya. I parti från Henrikssons Tekn. Fabrik, Örebro. Partipris-kurant till hrr återförsäljare på begäran.

Obs! För finare skodon lämpar sig Indisk Läder-smörja bäst. Hastig intorkning i lädret, och om skodonen ej förut varit behandlade med dåligt fettämne, kunna de inom en liten stund blankas med Henrikssons blanksvärta.

(S. T. A. 84560)

John V. Löfgren & Co.

Kongl. Hofleverantörer.

* 13 Fredsgatan 13, * Stockholm. *

~~~~~ Lager af ~~~~~

Siden från Lyons, Comos, Zürichs & Crefelds förnämsta fabrikanter.

Coul. Siden Damas, senaste nyheter.

Svart Siden Damas, största urval, nyaste mönster.

Släta svarta siden i erkänt goda qualitéer.

Bluslifs-Siden, enastående sortiment, samt

coul. Ylle Klädningstyger såväl extra nouveautéer, som enklare i största lager till låga priser.

Nyheter inkomma dagligen.

John V. Löfgren & Co.

* 13 Fredsgatan 13, * Stockholm. *

En lyckans Pamphilius.

Interiör från 1700-talet.

Det finnes en konst, hvilken allt mera börjar försvinna i den oroliga och jäktade tid, som kallas vår. Det är brefskrifningens konst.

Hvar skola vi nu söka dessa massor af familjekorrespondanser, af förtroliga och förtrogna meddelanden vänner och yrkesbröder emellan, af epistlar, hvilkas matta, stundom svårlästa och gulnade, alltid af ett friskt pulserande inre lif genomandade bokstäfver bära bud från människa till människa om stora och små bagateller, om yttre och inre händelser i den enskilda individens utveckling, om tusen och åter tusen för periodens karaktär, för dagens lika snabba som växlande stämningar, för minutens annars ogripbara och ofixerade aftryck i ett som vax böjligt människosinne betecknande linjer och smådrag, hvilka i en följd af kaleidoskopbilder gifva en pregnant tidsbild! Hvar skola vi söka dem om ej i bibliotekens och arkivens gömmor, i dammiga buntar med rosenröda band eller tjocka och klumpiga folianter!

Allt detta, som heter kultur, civilisation och framsteg och som har skäl att benämnas så, gör tyvärr slut på mycket af våra fäders och förfäders poesi. Hvad skulle det tjäna till att skrifva bref, att noggrant och omsorgsfullt redogöra för dagens och stundens händelser — nu, då ett bantåg, ett ångfartyg, ett telefonsamtal reducerar alla världens afstånd till löjligt små väglängder. Och hvad nytt skulle vi förtälja på en brefsida, när den ena efter den andra af våra tidningar, söndag och hvardag, morgon och kväll, ger oss dagens historia i tryck?

Vi behöfva ej skrifva, och när vi göra det, inskränka vi oss till minsta möjliga antal rader och bokstäfver. Vi sakna våra fäders lugn, vi ha ej tid att samla oss, när kvällen kommer, att som de gå till rätta med oss själfva i långa och sirliga dagböcker, inbundna i rött med guldsnitt, eller vårdade och vackra epistlar till en vän, en hustru, en son.

Vi förbrännas af rastlöst arbete, af en jagande oro och åtrå, och om vi skrifva, är det ej af behof och begär att meddela oss, af en önskan att dela med oss af vår glädje eller sorg och att få oss en stilla pratstund, hälst så lång som möjligt och utan störande afbrott. Nej, vi skrifva som fackskribenter, som yrkesdiktare, som dilettantförfattare. Vi skrifva för att tryckas, för att blotta vårt sönderslitna inre, för att blända, göra uppseende, slå ned en rival, söka nya och originella ord och fraser, nya och originella själstillstånd — för att skaffa oss ett namn, som flyger högt öfver privatcirkeln, för att narra världen, att vi alla, klåpare, talanger och snillen, äro lika geniala konstnärer. Och så profanera vi det stora därhän, att den dag kanske kommer, då man är nöjd att slippa »ett namn».

Utom det intresse dessa gulnade gamla bref från 1700-talet äga i kultur- eller litteraturhistoriskt afseende, värka de äfven så stilla och lugnande på närverna. Man står, där man af ödet blifvit ställd, i den vrå eller det fack, man råkat in uti, alltid nöjd, sällan disharmonisk, aldrig sträckande sina önskningar längre än till en drömd »natures» herdeidyll. När man klagat är det icke därför, att ödets lotter falla olika, därför att grannen är statsråd eller finansbaron, utan af en halft omedveten, litet sentimental tränad efter ett ovisst och obestämdt ideal, där den ro, den frid man njuter — för oss ett harmoniskt paradiset — skulle skänkas i än större mångfald. Hvad man suckade efter var icke handling och kamp, icke ära, ordnar och titlar, utan herdens enformiga lif i en undangömd hydda i dalen, — oskuld, enkelhet och naturdyrkan.

Hur betecknande är det ej, att icke ens denna, så ofarliga melankoli får vara i fred för klander och löje. Hvad vore världen om den befolkades med filosofer och människor, som endast och allenast tänkte på att skaffa sig behag och njutning? frågar en brefskrifvare indignerad. »Il vaut mieux de prendre le monde comme il est, sans songer à ce qu'il va devenir, que d'entendre les raisonnemens d'un misanthrope, qui ne peut ouvrir la bouche, sans nous faire croire que nous avons perdu notre première innocence.»

Men det fanns också ett tredje sätt. Man kunde ju förena kontrasterna, och man höjde då in sin egen tillvaro i herdeidyllens ram.

* * *

Det är icke utan att vi spåra något dylikt, när vi studera den kolossala familjekorrespondans, som finnes i behåll efter Gjörwell.

Nyligen publicerad af Levertin i »Svenska Memoarer och Bref», har den lämnat bibliotekets klosterlif och gått ut för att läsas och kommenteras äfven af andra än forskaren. Det är en vinst för litteraturen och allmänheten, men det blir dock aldrig detsamma att se dessa prydliga, af Gjørwells sekreterare Stechau renskrifna epistlar med deras noggrant angifna innehållsförteckning transponerade i en bokhandelsvara som att följa de sirliga penndragen på de tjocka, hvita pappersblad, som i väldiga buntar öfverlämnats åt en nyare tids människor. — — — — —

Gjørwell är en lyckans Pamphilius, en af dessa sällsynt förnöjda individer, som ända in i ålderdomen bevara förmågan att se och njuta med barnets och ynglingens friska och öppna själ. Det var ett godt grepp af Stenborg, när han tog Gjørwell till förebild i Grétrys opera »Anakreon på Samos» och af Anakreon gjorde en glad och lycklig gubbe. Ty få människor hafva ägt en sådan inre outtömlig källa af ständigt sprudlande och alltid verkande lifselixir, få individer i hans tid och miljö hafva så allt igenom kunnat förvandla sin hvardagsprosa till en fin och rörande herdedikt.

Detta är särskildt fallet, då han 1783 flyttar till Kaptensudden vid Djurgårdsbron, en landtlig tillflykt, fjärran från stadens larm. Han är själf 52 år, hans hustru Brita Nora — med smeknamnet *Britnosen* eller *Bibi* — är omgifven af sonen Karl Kristoffer, senare arkitekt, 1783 sjutton år, samt af döttrarna Brite Louise och Gustafva Eleonora, födda 1768 och 1769. Den 34-åriga frun är ung och strålande, litet behagsjuk och mycket afhållen, och det var nog icke bara döttrarna, dessa vackra och bildade unga kvinnor, den ena käck och stark, den andra vek och svärmisk, som drogo så många herrar till *Torpet*, Gjørwells namn på Kaptensudden. Ännu 1791 dansar hon i Kungsträdgården, på en maskerad, där 6,000 personer trängas i alléerna vid janitschar- och harmonimusik, och uppvaktad af en fransk och en spansk abbé, den förre vicarius apostolicus, den senare legationspredikant och 1793 chargé d'affaires. Hon lifvar äfven upp den mörka stämningen på operamaskeraden 1792, hvars final var konungens mord, och det är svårt att säga hvilken som har mest ungdom och lättaste foten i menuetten, »söta mor» eller flickorna på *Torpet*.

Det är inom den trånga ramen af Kaptensuddens murar och på Djurgården, som Gjørwell af sitt eget och de sinas lif gör en fin pastoral i rococo. Hela den villa han bebor är en luftig och lätt rococopaviljong, med rosenpaliär för bröstbuketterna, med ljusa cré-

tonne- eller sidenmöbler, svängda karmar, buktiga sekretärer och speglar, ömma och skalkaktiga gravyrer.

Från villans fönster ser han den mjuka och skiftande Djurgårdsbrunnsviken med dess gröna stränder och för Stockholms himmelens svagaste färgnyanser känsliga vattenspegel. Och på andra sidan har han Djurgården, icke som nu en städad park med dammiga vägar och promenader, utan ett verkligt stycke land med åker och äng och med betande boskap i hagarna.

Ingen kan vara en större naturälskare än gubben Gjørwell. Då han hvilar efter de lärda och olärda mödor han dagligen underkastas såsom bokhandlare, journalist, tidskriftsutgivare, historisk forskare och biblioteksman, gör han långa vandringar i sin omgivning — till Haga, Fiskartorpet, Karlberg och först och sist till Djurgården. Hvem är det som första vackra vårdag lämnar Kaptensudden för att på Djurgårdens högländta skogsängar eller i dess lunder vid källdrag och rännilar söka upp den späda blåsippan och i triumf bära henne till Torpet? Och hvem är den siste som på hösten tager ett högtidligt afsked af sina sommarminnen? Ingen annan än torparen.

Och hur väl han förstår att passa in detta i rococons originella idékrets, att se på naturen med rococons blick och skildra den som en rococo-poet! Vägar och stigar, ängar och backar, där han ströfvat icke en, men tusen gånger, blifva aldrig gamla för honom. Han afvinner dem alltid ett nytt drag, han skådar dem alltid i ny belysning, och han lär oss, att världen är en idyll.

Med Brita Nora, med dottrarna, med någon förtrogen vän som sekreteraren Björkegren beger sig Gjørwell, assessorn och bibliotekarien, ut på sina upptäcktsfärder. Öfver dem strålar en klar julihimmel med tunna, flytande moln. Till vänster skyntar mellan vass och alar den svagt krusade Djurgårdsbrunnsviken. Och till höger ligga ängar på slag, åkrar med råg och hvete, höjder med ek och björk. Ute på vattnet ser han en båt — en fiskare, som ror drag — det är Amaryllis. Nere vid stranden sticker ett ansikte fram, inramadt i en krans af löf — det är Pan, och några lustvandrande borgarflickor från staden i nättelduksklädning och schäferhatt, dem han möter på Rosendalsängen, blifva skogsnyfver.

Öfverallt tager han med sig den pastorale Gessner, ur hvilken han läser för att öka stämningen. Gessner följer honom till lands och sjös, och det är som om Gessners idyller finge lefvande gestalt i hans fantasi, när han sitter under en ek och studerar dem eller

med boken uppslagen framför sig gör en tur i båt på viken. Fru och döttrarna blifva täcka herdinnor, som bära rosenguirlander och förgät-mig-ej-kransar, medan deras uppvaktande kavaljerer, krigskommissarien Almqvist, kungl. sekreteraren Linnérhjelm, hofjunkaren Jennings, baron Silfverhjelm m. fl. som mer eller mindre ömma herdar pryda de unga flickornas kammare med buketter af tulpaner och narcisser eller fröjda söta mor själf med galanta bref i rococostil.

Allt är sirligt och sött — litet för sött ibland, men så äkta och så hjärtevinlande naturligt, att man ingenting ser af förkonstlingen. Gjörwell är alltid inne i situationen, han trampar städse Gessners mark, och han bevarar sin pastoralblick på tingen, antingen han målar ett Djurgårdslandskap eller skildrar en så prosaisk tafsa som gubbens diner på ett värdshus.

När han en sommardag hamnar hos Kumlander vid Lusthusporten och slår sig ned i något af sina älsklingsrum — han kallar dessa N:r 6 eller N:r 8 — är han så fylld af stämning, att han meddelar denna åt allt. Han låter intet, som väcker och underhåller den, gå sig ur händerna. Han väljer sin lektyr så, att den passar för dagen och omgifningen, han väljer sin plats vid fönstret i kammaren med hänsyn till solens och luftens färgspel och för att äga den vy af staden eller af landskapet, som han just då behöfver.

Sålunda förgyller han allt — eller rättare förvandlar allt efter sitt eget lyckliga temperament, från den enkla abborren, de friska äggen och punschen till världen på andra sidan tröskeln. Hans affärer äro städse i lägervall, han måste två gånger cedera bonis, hans älskade dotter Brite Louise, som äktar krigskommissarien Almqvist och ger lifvet åt lille Love, Törnrosskalden, förtvinar och dör i lungshot, hans andra dotter Stafva flyger bort ur boet, till Norrköping, där hennes make, Lindahl, är köpman, och själf måste han lämna Kaptensudden för att i Martins hus vid Regeringsgatan träna efter viken och stränderna med en kal brandmur till surrogat.

Men hvad gör det honom? Han ser intet och hör intet, ty allt hvad han ser och hör äro syner och röster ur själen. Han är fortfarande ung, fast gammal till kroppen, och han förstår att med blygsamma medel nära den fantasi, som är hans lifskälla. Han är fortfarande omgifven af sin herdevärld, han knyter ömma vänskapsband med gossar och ynglingar, och han hvilat efter de aldrig upphörda promenaderna hos Kumlander eller Le Maire (franska värdshuset).

Hans känslofulla hjärta flödar öfver, då han beskriver en af sina herdar, den unge sekreteraren Mandorff, hvilken han ägnar en dyrkan så sublim, att den snuddar vid gränsen af det löjlga. När han öfverraskar denne i puderskjortan, sittande på sängen med myggtältet och färdig att gripa sig an med frukosten, en skål mjölk och några skorpor, placerade på en stol, antager det hela karaktären af en solig och öm pastoral. Mellan huset vid Regeringsgatan och Mandorffs bostad vid Klara Norra Kyrkogata är en liffig och regelbunden »postgång», och när den yngre herden förlofvar sig, skrifer den äldre vers till fästmän. Vi få ett intryck som vore gubben fästmannen, så innerligt känner han med sin vän.

Dessutom äger han, i ersättning för Kaptensudden, »Solituden», ett par rum i grefve Snoilskys hus N:r 23 Storgatan med utsikt åt landet och Djurgården. Här drömmar och svärmar han i ensamheten, hit vallfärdar han från staden för att med nya krafter vända hem till hvardagens slit och släp, och här betraktar han sina estamper efter Gessner af sköna och lyckliga herdar och gudar, läsande i Sturms psalmer, i Musen-Almanach och Anakreon.

* * *

Men ännu en gång skulle Gjørwell residera i sitt kära »Belle-vue» på Kaptensudden. Han bor där 1804 ända fram i oktober, ehuru blott som tillfällig sommargäst. I sitt gamla rum — det gröna — ordnar han sina pastorala accessoarer: lefvande blommor från parterren, prässade rosor från Stafva och Britnosen och en tallrik med färsk frukt. I N:r 8 hos Kumlander dricker han »Gustafs skål», hans ungdoms och mannaålders konung. I »Solituden» placerar han den sista höstfjäriln på en lit de parade af höstblommor. Och sista söndagen i oktober, innan han flyttar hem till Regeringsgatan, hvilar han i skuggan af sin heliga Djurgårdsek, njutande af friden inom sig och af naturens skönhet och ro. Han äter middag vid Lusthusporten, och när han åter är installerad i stadsvåningen, pryder han fönstret med en sammetsros, bordet med en krans och ett stort, vackert äpple och bilden af Linné, som hänger på väggen, med en sirligt flätad guirland.

Ännu 1808, vid 77 års ålder, vandrar den alltid unge gubben Gjørwell en februaridag ut till Djurgården för att se på de kala syrenbuskarna kring villan och förrätta sin andakt under eken. Han äter gös, anka och mandelspån och dricker ett kvarter punsch hos Le Maire för 38 skilling riksgälds. Och aftonen tillbringar han med

Bibi och hennes brorson, kirurgen Ulrik Müllern vid flottan, prisande söta mors delikatesser, våfflor och rödt vin. Och med den känsla af frid och lycka, som är hans trogna och ständiga skyddsängel, tackar han Gud för en glad dag.

I december gör han sitt sista »Djurgårdståg» för året i sällskap med en ung vän, ett tåg som upprepas äfven 1809 och sannolikt 1810. Det sista bref vi äga af hans hand är dateradt i juni 1811 och nedskrifvet på Kaptensudden.

Min hjärtans bästa dotter kär!
Den blomstertid nu kommen är,

börjar han sin epistel till Stafva. »Parterren är liksom alldeles förnygrad med berså af syrener, klippta hallonbuskar, nya blomster på rabatterna och hundra jordgubbar på listen längs utmed huset».

Det är den sista sommarens pastoral, Gjörwells, den gamle herdens, svanesång. Han är 80 år, han är nöjd och harmonisk, han ser både världen och människorna i det idylliska ljus han älskar, och när han somnar en måndag i augusti, tager han sin idyll med i grafven.

Nils Erdmann.

Några ord om vår svenska diakonissanstalt.

I anledning af det upprop, som nyligen utfärdats till förmån för diakonissverksamheten inom vårt land, har anstalten vid Ersta — denna det tysta arbetets härd — låtit ganska mycket tala om sig. Och det har därvid gått som nästan alltid, när människor begynna diskutera saker och ting. De mest olika tankar och meningar hafva trädt fram i dagen.

En minnestecknare berättar, att när doktor J. Brings stoft skulle föras från Ersta kapell till sitt sista hvilorum å Nya kyrkogården, trängde sig en tarfligt klädd man fram genom skaran af begravningsgäster och nedlade på kistan en blommande vildrosgren, som han hållit omsorgsfullt dold under rocken. Månget tack, besläktadt med denna i all sin anspråkslöshet så gripande hyllning, har under årens lopp kommit den stiftelse till del, åt hvilken den bortgångne ägnade sin rika lifsgärning. Och ofta, när talet fallit

på hemmet vid Ersta, har man från skilda håll fått höra ett: ja, jag minns — och så har följt en berättelse om hjälp i nöd, om stöd för de stapplande, om räddning för de fallna och förvillade.

Men de egendomligaste misstag och missuppfattningar hafva också gjort sig gällande.

Så tyckes åsikten, att diakonissanstalten är en rik och kapitalstark inrättning, vara ganska allmänt utbredd. Och beviset hämtas från den stora tomten, de många präktiga byggnaderna. Skulle väl annat än stora kapital mäktat åstadkomma och underhålla något dylikt? Den, som så dömer, borde dock, innan domen uttalas, läsa igenom någon af årsredogörelserna eller ännu hällre den historik öfver den svenska diakonissanstalten, som förekommer i kalendern Febe för år 1889. Han skulle då finna, att bilden af senapskornet, som växte ut till ett träd, här äger sin motsvarighet. Och han skulle äfven erfara, att det varit en långsam utveckling, utan någon af de betingelser människor i allmänhet anse nödvändiga för framgång — fonder och fasta inkomster. Se här några årtal och siffror till prof:

I början af 1860-talet inköptes den nuvarande tomten af en vän till diakonissarbetet, hvilken sedermera, alltefter som medel inflöto, lät anstalten inlösa densamma. De första nybyggnader, som behöfdes, voro diakonisshus och sjukhus. Dessa invigdes i oktober 1864 och hade tillsammans kostat ungefär 105,000 kronor. »*Innan byggandet tog sin början*», heter det i redogörelsen, »var vår skuld omkring 55,000 kronor; tre år efteråt uppgick den blott till 40,000 kronor». Några år senare testamenterades till anstalten en summa, som fullkomligt betäckte skulden. Utrymmet på sjukhuset var emellertid alltför begränsadt för att man skulle kunna mottaga de många obotligt sjuka, som där sökte en fristad. Redan år 1858 väcktes förslag om inrättandet af ett hem för dessa olyckliga, men då alla medel saknades, måste tanken tillsvidare skjutas undan. 1865—66 gjordes ett litet försök att å lilla Ersta bilda en själfständig afdelning för dem, men försöket måste uppgifvas af brist på understöd. Efter några år bragtes de obotliga svåra läge, utestängda som de äro från de flesta sjukhus, åter på tal — denna gång i samband med en del byggnadsfrågor. 1881 skänktes af en onämnd gifvare 30,000 kronor till uppförande af ett sjukhem. Ytterligare gifvor tillkommo, och i november 1885 invigdes hemmet för de obotliga, hvilket erbjuder en tillflyktsort för 20 sjuklingar och från hvars sjukrum man har den härligaste utsikt öfver Saltsjön. Samma år

öppnades ett nybyggdt, välbehöfligt ålderdoms- och hvilohem för systrarna själfva — äfven det med sin förhistoria. Och hvart och ett af de olika hem och byggnader, som nu rymmas inom Erstas fridfulla murar, har i själfva verket sin egen historia — en historia om trångmål, tålig förbidan, hjälp i nödens tid, arbete, bön och tack. På utgången af det upprop, som nu utsändts, beror, mänskligt sedt, hvar de många åldriga systrar, som i anstaltens — eller rättare i samhällets och församlingens tjänst — nött ut sina bästa krafter, skola finna en tillflykt, då det hem, som finnes, ej kan rymma dem alla. På allmänhetens offervillighet och intresse beror äfven, hur den för anstalten brännande frågan om ett rymligare och mera tidsenligt sjukhus skall lösas.

Men, invända åter andra, hvarför behövas så många byggnader? Vore det ej nog med en bostad för diakonissorna — och kunde denna ej gjorts litet mindre rymlig och storartad?

Dessa betänkligheter sammanhånga med de oklara begrepp många hysa om hvad diakonissanstalten egentligen är och om dess uppgift. Anstalten är ej blott ämnad att vara en samlingsplats och ett stambåll för dem, som vilja ägna sitt lif åt de lidandes och eländas tjänst — den skall också fostra dem för denna tjänst, ty det är ej, som många mena, hjärtelaget och den goda viljan allena, som gör en människa duglig till arbetet bland de fattiga och fallna i denna värld. — För att blifva en rätt diakonissa fordras också både öfning och insikt inom olika områden. Sjukhus och sjukhem, räddningshem m. m. hafva därför den dubbla uppgiften att afhjälpa nöd och utgöra ett öfningsfält för den blifvande diakonissan. Först när den unga systemen inom anstalten pröfvat sina krafter, kan hon vara beredd och vuxen att gå ut på skilda platser inom församlingen, och först när de ledande sett en profsystemer i praktiskt arbete, kunna de bedöma hennes lämplighet för det kall hon valt och för den ena eller andra grenen af verksamhet.

Själfva hemmet eller moderhuset förenar äfven den dubbla uppgiften att vara ett hem och en uppfostringsanstalt. Här är det de blifvande diakonissorna skola inhämta allt hvad som hör till så kallade husliga sysslor. I köket, bagarstugan och tvättstugan, vid serveringen, i klädsömnadsrummet — öfverallt få förnämligast de så kallade »förpröfvisterna» vara med. Ty vare sig de i en framtid skola komma att själfva utföra dessa sysslor eller såsom föreståndarinnor och dylikt få att befalla öfver andra, så behöfva de vara hemma i allt sådant. Fullt upp att göra finnes här också.

Hushållet inom moderhuset består af 130 personer, och det mesta af arbetet utföres af förprofsystrarna under ledning af äldre diakonissor. Men man behöfver ej vara mycket erfaren husmoder för att veta, att om man skall lära andra att mönstergillt sköta en tvätt, baka smakligt bröd, hålla ordning och reda i allt, så behöfver man litet utrymme.

Den teoretiska utbildningen sker likaledes i diakonisshuset — utom kurserna i hälsolära och anatomi, som meddelas på sjukhuset — och äfven för den kräfves ej blott tid utan också plats.

Ännu en anmärkning ha uppropen framkallat — den nämligen att diakonissanstalten skulle vara något blott för Stockholms stad. Har man det minsta öra för provinsialismer och brytningar, kan man vid ett besök på Ersta lätt öfvertyga sig om att alla landsändar här äro representerade — ej minst hör man det skånska riet, på hvilket ju ingen misstager sig. Och ögnar man litet i en af de statistiska tabeller, som för hvarje år utsändas, finner man, att en öfverraskande stor procent af systrarna få sin verksamhet utom hufvudstaden. Af de 36 diakonissor, som äro anställda vid sjukhus eller försörjningsinrättningar, tillhöra blott 7 Stockholm; de öfriga 29 äro utplanterade öfver allt — i Malmö, Göteborg, Örebro med flera ställen. Af de 11, som äro föreståndarinnor för barnhem, är ingen stationerad i hufvudstaden, utan man finner dem på de mest skilda håll, visserligen ej bokstafligen »från Ystad till Haparanda», men dock ett godt stycke på väg — från Ystad till Nederkalix. 7 fattighus förestås af diakonissor — däraf intet i Stockholm. För församlingsvård — det vill säga att besöka församlingens fattiga och sjuka samt utgöra en mellanhand mellan den gifvande allmänheten och de behöfvande — anlitas de flesta i vår hufvudstad anställda diakonissor. Men äfven inom detta arbetsfält utgå flere krafter till landsorten, ty af de 53 systrar, som på olika kommuners begäran anställts som församlingsdiakonissor, tillhöra blott 21 Stockholm.

Ytterligare missuppfattningar skulle ju kunna nämnas och uppdragas till besvarande, men det sagda må vara nog för att gifva en idé om hur vår svenska diakonissanstalt tillkommit och hur arbetet där bedrifves.

Om resultatet af detta arbete vore mycket att säga. Tog man vid en sådan redogörelse till hjälp det material af siffror, som finnes att tillgå, så blefve den både lång och vidlyftig. — Så och så många sjuka vårdade etc. — Och lät man sin tanke stanna vid allt.

detta, som ej kan räknas, mätas eller vägas, sökte man något litet följa räckvidden af det helgande inflytandet, de kärleksfulla, tröstande orden, den trofasta förbönen, så ville äfven där det ena ordet och vittnesbördet taga det andra.

Men skall berättelsen om hvad som uträttats under de 50 år diakonissverksamheten fortgått skrivas i anstaltens egen anda, då rymmes den på några få rader och uttryckes måhända bäst genom skaldens ord:

För hvad jag är, för hvad jag var,
För hvad jag haft och hvad jag har
Soli Deo Gloria!

Signe Wester.

Reminiscenser från utställningen.

Bref från Paris.*

I.

Jan. 1901.

Det är en underlig stad den där på Seinens stränder mellan Pont d'Iéna och Pont de la Concorde. Den hann knappt bli färdig, förrän den rifves ned igen. Knappt hade alla representanter från världens många folk hunnit hit från sina mer eller mindre aflägsna hemland, förrän de fingo order att bryta upp. Men de voro på förhand beredda härpå, de voro af det sköna Frankrike inbjudna endast till en fest, och som bekant sluta fester hastigare än mycket annat. Och anordningarna för en dylik, huru kostsamma de än varit, försvinna med festligheterna. Se där orsaken hvarför *de sju månadernas stad* redan är prisgifven åt förödelsen. Ännu har denna dock icke fortskridit så långt, att man ej mycket väl känner igen sig och med lätthet hittar sina gamla älsklingsplatser. Och i den mån man finner dessa i deras ursprungliga skick, kommer åter sommarens feststämning öfver en, trots januaris svala sol.

Det var i går en söndag med söndagsväder, efter många regniga arbetsdagar. Allmänheten var talrik på alla håll utomhus, icke minst på de vägar, från hvilka man kunde komma åt att kasta en blick in på expositionsområdet. Dessa äro naturligtvis långt

---

* Detta bref har af brist på plats ej förrunnat införas.

flera nu än under utställningstiden, emedan alla större farleder, som korsar området och måst inhägnas med detsamma, åter äro öppnade för allmän trafik. Häraf kom det sig att man, stående uppe i Trocadéro — utställningens, hvad terrängförhållanden och storslagenhets beträffar, skönaste punkt — och blickande ned mot Champ de Mars kunde ha framför sig en tafva full af folk och lif och rörelse, en illusorisk bild af en verklig expositionsdag. Men illusionen försvann totalt, när man väl hunnit ned i »Koloniernas» förlofvade land. En och annan arbetare — det var ju söndag —, ett litet fåtal privilegierade, som på ett eller annat outransakligt sätt kommit öfver inträdeskort, det var hela publiken. Några hammarslag från det inre af byggnaderna och ljudet af en planka eller annat dylikt, som föll till marken, eljes tystnad öfverallt. Hvert man såg, staket och plank kring hvarje särskildt område, högar af mångfärgad gipsmassa, af ståltråd, järn- och träskräp, och väglaget i öfrigt likt det öfver en lerig åker i mars månad. Nej, att bland allt detta hålla kvar sina festminnen, det var icke möjligt. Man lät dem fara för tillfället, utan att få ledsammare för det. Där var ännu så mycket af intresse att studera, bland annat hur det går till att rifva ned.

De olika nationerna ha härutinnan hunnit mycket olika långt. Somliga ha ännu icke börjat. Ryska byn syntes, åtminstone på afstånd — den var oåtkomlig i följd af upptrafvad byggnadsbråte —, ha kvar sina pittoreska konturer. Kremles murar och torn, som inneslutit Sibiriens och andra ryska utställningar, voro sig fortfarande lika, men rök och damm stod som portvakt i moskovitens boning, tillkännagifvande att man ej i det inre höll fridag i raseringsarbetet. Holländska Indiens paviljong hade stora hål i sina väggar, hvilket dock icke hindrade den att draga åt sig åskådarens blickar. Den är lika lysande som förr i sin brokiga prakt och taket af växter är lika svart och vackert som någonsin. Algeriets båda byggnader, å ömse sidor om vägen, äro alldeles orörda. Deras hvita ytor, brutna med utomordentligt väl afvägda partier af det härligaste målade och glaserade kakel i otaliga mönster, fängsla mer än något. Det fanns intet annat sätt att komma därifrån än det att lofva sig själf gå dit igen så fort som möjligt. Tunis, hvars lokaler voro hyrda till den 15 jan. 1901, är nästan försvunnet; endast stommen återstår för den, som har lust att studera konstruktionen.

Ungefär som det ser ut i kolonierna, ter det sig öfverallt, mera spolieradt här, mindre där, men allt afsedt att fortast möjligt

borttagas. Palatsen på Champ de Mars ha ännu ej utvändigt undergått någon förändring. Invändigt äro de däremot beröfvade alla de skiljeväggar, som uppdelade de ofantliga ytorna i öfverskådliga partier. Det stödjande järnskelettet är nu den enda enformiga variationen i det oändligt stora och tomma rummet. Vi voro blott tvänne personer därinne, en arbetare långt borta och undertecknad. Han såg löjligt liten ut, där han gick med stora steg öfver den väldiga golfytan. Antagligen tog den andra mänskliga figuren sig ännu mindre och ännu mera komisk ut från hans synpunkt.

Jag lämnade utställningen vid Porte Rapp och gick nedåt avenyn med samma namn, för att vid Pont de l'Alma gå in på Nationernas gata. Vägen förde förbi N:o 7, svenska kommissariatets residens. Men ingen blågul flagga syntes mera till och ingen svensk fanns längre där i huset. Ännu en förändring på Avenue Rapp kan antecknas: Pont de l'Alma är lyckligtvis beröfvad sin blågröna utstyrsel, det mest vämjeliga och svårsmälta af modern konst man gärna kan få se.

Vid la rue des Nations återstår mycket att rifva ned. Serbien har mist kupolerna, men flera af de närmast liggande paviljongerna äro sig ännu lika. Bland dessa Sveriges. Den är lika vacker som förr eller ännu vackrare, ty den har vunnit på att bli kvitt småflaggorna, det är nu intet irriterande som hindrar åskådaren att se hur ädla dess konturer verkligen äro. *Ingen* af de öfriga är vare sig till form eller färg så intressant som Bobergs (af svenskarna) förkättrade hus. Tryggt står det där på sin breda, solida bas bland allt det förregnade gipskramet, fint och smäckert och varmt i tonen reser det sina öfre partier mot Paris' färgmättade luft. Om jag finge välja bland allt som byggts för denna utställning, så finns det icke en enda byggnad jag *hellre* skulle vilja kalla svensk än just vår egen paviljong. Detta är ej patriotism, det är samförstånd mellan samtida.

Till det redan försvunna hör Danmarks väna, hemtrefliga stuga. Den är så totalt borta, att arbetarna vid Nationernas gata, då jag bad dem om upplysningar, kommo i dispyt om platsen där den stått.

På andra sidan Seinen, där la Maison du Rire, le Manoir à l'envers och andra förlusteställen, Paris eller staten tillhöriga, varit uppförda, har man påskyndat rifningen, dock är äfven där det mesta ogjordt.

Esplanade des Invalides befinner sig fortfarande i sitt sommar-skick, likaså Grand och Petit Palais, hvilka båda senare lära skola

kvarstå. Porte Binet (så kallad efter sin arkitekt René Binet), utställningens hufvudentré vid Place de la Concorde, ser ganska ömklig ut. De värdefullaste dekorationerna, såsom keramisten Bigots djurfris och åtskilligt annat, äro bortplockade, men med det öfriga gör man sig ingen brådska, ehuru äreporten i sitt nuvarande tillstånd vanpryder betydligt. Nå, de som mest färdas där förbi ha ej mycken tid att se skavankerna, de äro antingen spårvagnsfolk, som blott längta till sina respektive stationer, eller lustfarande på Champs Elysées, som för andra nöjen längesedan glömt expositionen.

Med denna hastiga promenad bland ruiner, ärade läsare, har jag velat uppfriska ditt minne, om du hört till dem som varit här, och orientera dig litet, om du haft annat att sköta än besöka Paris. Med en direkt anknytning till den verklighet, som hör samman med hvad man minnes eller med hvad man hört, kan man få bilderna mera lefvande och tydligare, ett villkor för att man skall ha riktigt lust att se dem igen, eller i alla händelser *läsa* om dem.

Då jag nu gick där fram på välbekanta stigar helt ensam, kom jag ihåg en dag då det äfven varit godt utrymme på utställningen. Men strax efter kom jag till en passage, där man nästan alltid blef klämd mellan folkmassorna; då visade minnet en helt annan tafla, en dag med oräknelig publik. Trocadéro påminde om de svarta och hvita, gula och bruna gästerna från fjärran land och all den »förning» de haft med till festen. Invaliden och mycket annat talade ånyo om huru gammalmodiga och konservativa fransmännen i själfva verket äro, jämförda med andra storstatseuropéer, men i synnerhet jämförda med oss nordbor.

Carin Wästberg.

Litteratur.

Dröm, dikter af *Ida Granqvist*. Andra upplagan.

Den unga författarinna, som i julas utgaf ofvannämda diktsamling, är icke en helt och hållet ny bekantskap för vår allmänhet. Hennes namn var redan förut känt, dels genom en af Svenska Akademien prisbelönt dikteykel kallad »Gransus», dels genom enstaka dikter, som varit synliga i tidningarna, och helt visst hade dessa enkla sånger hunnit förvärfva sig många vänner, som med intresse väntade den nya samlingens ankomst.

Vår svenska litteratur visar ofta vid jultiden en betänklig uppsjö på diktsamlingar, och för att en sådan skall undgå att hopplöst sjunka i glömskans haf, fordras ovillkorligen att den äger ett eller annat utmärkande drag. De dikter vi här tala om ha åtminstone två sådana drag: en rent musikalisk fägring och en blid, ideell stämning. Det sångbara elementet är i dem så starkt utpräglat, att man knappast kan tänka på dem utan att samtidigt tänka på musik, form och tanke sammansmälta till ett melodiskt helt, enkelt, utan bredd eller mångsidighet, men med en ungdomlig och osökt poesie intagande behag. Man tänke t. ex. på den lilla dikten »Hur våren är vacker», kanske samlingens perla.

Det är icke många ämnen, som lockat författarinnan att stämma sin lyra, och ingen sjudande lifskraft, inga lidelsernas stormar brusa genom dess strängar. Man kan säga att »programmet» för Ida Granqvists diktning rymmes i slutstroforna af den vackra dikten »Sångkonst», där det heter:

Men den utaf Herren lärde,
han som hänryckt ler mot solen,
se, när han i strängen griper,
blommar åter det som vissnat,
färgas åter kind som bleknat,
fuktas åter tårlöst öga.
O, det är som riglar sprunge,
som vår längtan finge vingar,
som vi såge in i fjärran
ändlöst vida stjärnevärldar --
Att så trösta, att så värma,
att så glädja — *det är sångkonst.*

En djupt religiös känsla, parad med en varm kärlek till allt det soliga, vackra och ädla som lifvet bjuder, en stilla resignation och en glad förtröstan går som en röd tråd genom dessa enkla dikter. Måhända kunna de beskyllas för ensidighet och för att icke bjuda på något särdeles nytt — en sådan riktning *är*, som väl är, icke något nytt, och den sida af lifvet den framhåller är i hvarje fall icke dess sämsta.

Till sist vilja vi såsom särdeles typisk anföra samlingens slutdikt som lyder:

Jag välsignar lifvets vackra glädje,
hvarje stund af dröm, af sång, af ro,
ljuset, som så härligt lyst ledet
och bevarade mitt hjärtas tro!

Jag välsignar lifvets djupa smärta,
bränningarnas brus och törnets skrud,
allt det mörka, allt det namnlöst bittra,
jag välsignar det och tackar Gud!

F. E.

Fridesvidas krönika skriven af *Ellen Wester*.

Det är en egendomlig stillhet öfver denna bok, en stillhet i själfva stilen, som breder sig ut öfver händelserna och figurerna, så som undertecknad för tillfället ej kan erinra sig ha förnunnit hos någon annan författare, om icke möjligen hos Herman Bang i hans »Ved Vejen», hur vidt skilda till ämne och stil dessa båda böcker än för öfrigt äro. Läger man ifrån sig denna *krönika* och ser in i den värld den öppnat för en, eller kanske mest ser in i den tysta stämning den låtit falla omkring sig som en skymning, så erfar man något af det lugn, gränsande till frid, som till exempel en tafsa som Anastasius i sin klostercell kommer oss att känna. Så enkelt och tyst och stilla är detta berättadt, som någon berättar om det som händt långt borta och för länge sedan, men hvars contenta ändå alltid står präntad i minnet med de vackraste och finaste begynnelsebokstäfver. Det ligger ömhet och kärlek i detta sätt att förtälja utan öfverdrift i form eller färg. Det är anspråkslöshet och stolt-het på en gång; detta är sagdt till dem, som kunna höra utan ord och förnimma trots orden. Om, som enligt Ruskin och andra, kriteriet på en god bok ligger i möjligheten att med själslugn kunna lägga bort den före slutet, så håller denna det normalstrecket, t. o. m. på händelsernas spännpunkter, tack vare denna stilens lugna för-nämhet, som låter stämningen vara nog såsom sådan, utan oron efter att »se hur det går».

Själfva ämnet leder tanken på Heines dikt: »Ein Fichtenbaum steht einsam...», dock så att här vinner längtan sitt mål, lyckan, något som visserligen alltid verkar tillfredsställande, men också här som alltid väcker dubier om sannolikheten. Men sannolikheten är af bra ringa betydelse i en historia som denna. De yttre händelserna äro här allenast ram och konturer kring de mycket viktigare inre tilldragelserna, de strider och segrar, de kval och den fröjd, som kämpas igenom och vinnas af de två hufvudpersonerna i boken. Men skulle något anmärkas mot bokens konstruktion, så blir det kanske också just mot dessa yttre och i viss mån oväsentliga intriger, hvilka utspelas för effektens skull liksom på håll från den verkliga scenen, som är den store mannens och den modiga kvinnans hjärtan, där återigen den största verkan vinnes genom tystnaden, genom det som händer bakom händelserna och som icke berättas. Det är för rätten alltid roligt att få se verkligt ädla karaktärer skildrade, och som här fint och konsekvent, icke ens »för ädla», som annars så ofta är fallet i den rent skönlitterära romanen.

Munkcellen och folkvisan, två så olika begrepp och dock blomster på samma ängsmark, olika faser och uttryck blott af samma tids poetiska längtan — i Fridesvidas krönika finns element af dem båda. Det är en underlig, halft fantastisk kärlekssaga ute från världen, som i klosterensamhet blifvit upptecknad med erinringens pränt. Så närmast, som halft ballad, halft legend skulle jag vilja karakterisera denna berättelse efter den stämning stilen ger, en

etämning som kommer att stå kvar af boken som helhet, äfven om man skulle glömma bort själfva innehållet. Detta låter kanske barockt, men som omskrifning af den kända satsen, enligt hvilken »bildningen är hvad som återstår, se'n man glömt hvad man lärt», är det väl i själfva verket det största beröm, som kan ges en bok för dagen.

K. B.

* * *

Djur. Skisser och historier från Storgården af *Karl-Erik Forsslund*.

Välkommen åter brukar man hälsa den, som stiger upp från en svår sjukdom. Och af uppriktigaste hjärta säger man detta välkommen till den stackars före detta så sönderslitne Karl-Herman Bondeson på Storgården, då han nu uuder genomgående af den märkvärdiga forsslundska friluftskuren träder emot oss med frisk färg, ledande sin naturliga människa vid handen. Visserligen bär han ännu på några sviter af sjukdomen, som sticker upp hufvudet en och annan gång och vill »leka röfvare» som fordom. Så narrar han förf. att använda sådana gammalmodiga plattityder som »tjäderlek och väderlek» och lockar honom att spela en och annan falsk ton på den store Pans allsmåttiga rörpipa. Men dessa återfall äro endast små undantag, som man snart glömmar för den stora glädjande hufvudsumman af denna bok. Egentligen glömmar man också bort hela *Karl-Herman*, ty sedan han tjänstgjort som skuldoffer och så godt som aflifvats i inledningen, nämnes visst ej hans namn i hela boken, förrän förf. med sin förkärlek för lyckliga slut åter låter honom skymta för läsarens syn i *Paradiset*, den allra sista berättelsen.

Som titeln anger, så handla nästan alla skisserna om djur, och välförståendes inga andra än Storgårdens. Huru någon kan falla på den tanken att jämföra dessa skildringar med Kiplings Djungelböcker, förstår ej undertecknad. Det skulle väl då vara inledningsberättelsen *Djur*, där Storgårdens hela både vilda och tama fauna är församlad att hålla ting med människan, hetsaren och mördaren af dem, hvilkas fäll hon kanske en gång själf burit »på vandring från cellen till guden», som det heter i verserna ur Frödings Gralstänk, hvilka blifvit motto till boken. Och detta ting hålles alldeles utmärkt, med väl funna uttryck för alla de tusen anklagarnas speciella missnöje; med skogens tungsinte idealist som öfverste domare och räfven med sin ypperliga advokatyr till människans försvar, kittlande och smickrande fåfågan hos samtliga anklagarna — men alltsammans är tamt och verkar välkänd, nästan kringgårdad hagmark, bra i sin art men utan konkurrensmöjlighet med urskogen.

Af de särskilda berättelserna vill undertecknad för sin del sätta främst dem, hvilka så att säga äro direkta resultat af naturstudiet. Sådana som »Orrmor», »En pristäflan» m. fl. och först och sist »Trastlåten», en bit som är så fylld af humor och poesi som ingenting i världen kan vara mer än just trastens »låt». Och författaren har i den lyckats att ta fatt på och, så långt som ord

mäkta ljuda och måla, återge icke blott trastens sång i alla underbara skiftningar utan hela vår nordiska sommarnatt.

Bland de indirekta skisserna, de som genomgått omarbetning i författarens egen fantasi, är i anmälares tycke den lilla sago-cykeln »Sung-Sung» från flugvärlden i Storgårdens stora sal den bästa. Sung-Sung är sagans St: Görän, och den stora spindeln Jörgen dess otäcka drake. Prinsessan finns där med sin konungslige fader och alla friare och »skräddaren» med; alla den riktiga sagans välkända tillbehör och den riktiga uppställningen af deras öden. Och dock, eller kanske just därför, gripes man af stämningen ända till spänning och skräck för utgången, som man ju i alla fall vet blir till alla parter — utom skräddarens förstås — belåtenhet.

Och den gamla sagans välkända »det var en gång» kan här t. o. m. kanske med större skäl utbytas mot »det är nu», en öfversättning från lif och mänsklighet, som för öfrigt mer och mindre gäller om alla dessa allegorier, möjligen med undantag för det alltigenom lyckliga slut, som den ljusa och hemtrefliga forsslundska diktningen för det mesta och verkligheten så sällan består i både drama och tragedi. Visserligen dör en hund af stryknin, och en annan blir skjuten för sjukdom, kissan mister sina ungar, haren blir skjuten och räffen fångad, men om allt detta får man säga som frun om kräftkokningen: »di ä inte vana vid annat», och som det här är skildradt, är det nog ej håller meningen att bli hjärtnupen för så litet, utan göra som härskapet själfva på Storgården — trösta sig med »en annan hund».

På det hela taget är Forsslund mycket vänligt stämd mot sina modeller och han målar dem så sympatiskt som möjligt. Några undantag ges, hvaribland kråkan och skatan, som han riktigt tyckes ha tagit till sina »bêtes vilaines». Detta hindrar emellertid ej, att hans skildring träffar äfven dem på kornet, hvilket gör det så mycket smärtsammare för de paralleler han ställer upp emot dem i människovärlden, och mest i »damernas egna» blåstrumpor. Men är icke denna afvoghet ändå litet otacksam vid närmare betraktande af åtminstone den sortens kråka och skata, som sedan urminnes tid haft sin parnass placerad »på körketak» och därifrån »prat» in poesin i allas vår barndomsvärld? Och är det ej också litet obetänksamt af förf., ty eftersom »det allra märkvärdigaste djuret» i boken är ett litet människobarn, så tör ju den dag vara att vänta, då den med det oblida namnet »skränpoetissan» betecknade kråkan harmlöst som alltid men som en obeveklig Nemesis kommer att uppträda i Karl-Erik Forsslunds eget »paradis» för att med sin gamla, alltid nya sång tjusa Storgårdens egen lilla *Maj*.

»Än som förr när snö

Yr kring land och sjö,

Prata kråkor om att få på fjärran ö

Skor och pepparkorn;

Än från luftigt torn

Katteu blåser där i silfverhorn.»

Viktor Rydberg har sagt det.

Boken har nu redan sett sin andra upplaga, hvilket tillräckligt visar huru den, och det med rätta, blifvit omtyckt och efter-sökt. Och om Karl-Erik Forsslunds »eden» än ej bär prägeln af någon så vidunderlig egenart, så är i alla fall i våra stenkolsvärtade dagar hvarje skildring af en skorstensfri utsikt ett verkligt sanatorium äfven för mindre illa medfarna patienter än en »Karl-Herman». Och i så måtto, efter föreliggande lyckliga resultat, kan ju det som kommer oss tillhanda om och från Storgården lifligt rekommenderas.

K. B.

Röda Korsets sjuksköterskehem.

Tisdagen den 19 februari rådde en ovanligt liflig rörelse utanför det stora, röda, nyreparerade huset i hörnet af Kammakare- och Västmannagatorna här i hufvudstaden. En stor hvit flagga med ett flammande rött kors i midten svajade ut öfver gatan från husets öfversta våning och tilldrog sig redan på långt håll allmänhetens uppmärksamhet, medan en oafbruten ström af människor hela förmiddagen vandrade in och ut genom hufvudingången. En gyllene inskription på muren tillkännager med stora bokstäfver, att detta hus inrymmer Röda Korsets sjuksköterskehem, och anledningen till de många besöken därstädes i dag är, att hemmet nyss med en enkel högtidlighet blifvit invigdt och nu står öppet att beskådas af den intresserade allmänheten.

Tanken med hela hemmet är kanske ej så allmänt bekant utanför hufvudstaden, att det ej kan vara skäl att här i korthet redogöra för densamma.

Ett stort antal af de sjuksköterskor, som arbeta inom Stockholm i Röda Korsets tjänst, ha varit i saknad af egna hem i hufvudstaden och ha varit nödsakade att skaffa sig inackordering än här, än där i staden, under de mellantider då de ej för sin tjänstgöring bott vid sjukhusen eller i enskilda patienters hem. Det var naturligtvis alltid ganska svårt för en ung sjuksköterska att på så obestämd tid få en treflig och lämplig bostad. Ofta fick hon hålla till godo med ett i hast anskaffadt rum på dåliga villkor, eller om hon lyckades att komma in i ett godt hem eller pensionat, måste hon fortsätta att betala hyresafgiften för sitt rum för att ej gå miste därom, äfven då hon — kanske under månadtal — var upptagen på annat håll och ej kunde begagna sig af den bostad hon betalade för. Äfven var det ofta svårt nog, att då en sjuksköterska i hast behöfdes genast få tag i en af de kring hela staden spridda Röda Kors-systrarna.

Till afhjälpan af alla dessa olägenheter grundade Röda Korset år 1891 sitt första sjuksköterskehem vid Mästersamuelsgatan.

Där kunde emellertid endast ett fåtal sköterskor och elever hysas samtidigt och lokalen var för öfrigt mörk och i andra afseenden obekvämt.

Ju mer omtyckta och eftersökta Röda Korsets sjuksköterskor blefvo och ju mer deras antal ökades, desto önskvärdare blef det dock att få ett större hem inredt för deras räknning. Som det också var svårt nog att få de många eleverna utplacerade vid sjukhusen för praktisk utbildning uppstod den tanken att ställa ett utvidgadt sjuksköterskehem i förening med en klinik, där en del af hemmets elever kunde få tillfälle att praktiskt öfva sig i sjukvård.

Sedan många svårigheter, särskildt i ekonomiskt hänseende, blifvit öfvervunna, såg man sig äntligen förra året i stånd att inköpa och inreda ofvannämnda hus vid Kammakaregatan 66. Inköpet gjordes af en för detta ändamål bildad förgrening af svenska Röda Korset, hvilken under namn af föreningen Röda Korsets sjuksköterskehem konstituerades i maj 1900.

Det är till stor del tack vare frikostiga gåfvor från allmänhetens sida, som detta nya företag kunnat genomföras, och kanske mest tack vare Röda Korsets damkomités outtröttliga energi och praktiska klokhet.

Af allt att döma komma både sjuksköterskor och patienter att i ordets bästa bemärkelse få ett *hem* i den nya byggnad, som nu blifvit invigd. Visserligen ha husets två nedre våningar än så länge af ekonomiska skäl måst uthyras för andra ändamål, men »när vi bli rika», säga föreningens medlemmar, »skola vi breda ut oss i hela huset».

Men nu kan det vara tid på att följa med strömmen och taga hemmets inredning i betraktande.

I våningen två trappor upp är sjukvårdsafdelningen förlagd. Där finnas sju rum för patienter: tre för en person, två för två personer och två för fyra personer. (Pris 7 kr., 5 kr. och 3,50 kr. pr dygn.) Vi titta in i ett af de förstnämnda rummen att börja med. Nej, så treffligt där ser ut! Riktigt som ett litet gästrum på en gammal herrgård — och det är det bästa man kan säga om ett rum, tycker jag. Ljusa väggar, lätta, luftiga gardiner, hvita möbler, blommor på bordet och — *last but not least* — en präktig hvitmålad järnsäng.

En liknande ljus och hemtreflig inredning återfinna vi i hvart och ett af de öfriga sjukrummen, men naturligtvis äro de små rummen med bara en bädd mest tilltalande.

I korridoren ha vi sjuksköterskornas stolthet — operationsrummet. — Nåja, för en oinvigd kan det vara tu tal om *det* rummets trefnad och behag, trots all dess prydlighet, men skinande rent och fint och ändamålsenligt är det obestriddigen. Den starkt lysande elektriska lampan öfver operationsbordet och den sinnrika steriliseringsapparaten (efter ny inhemsk modell) i en annan del af rummet lära, enligt sakkunnigas utsago, särskildt vara förtjänta af gillande och beundran. Denna våning innehåller för öfrigt ett stort

och särdeles trefligt anordnad samlingsrum för patienterna, ett litet rum för den sköterska, som har nattvakten, badrum samt ett mindre kök för uppvärmning af vatten m. m. Elektrisk belysning finns här öfverallt.

I nästa våning ha eleverna (8 till antalet) sina rum, äfvensom föreståndarinnan — fröken Fanny von Otter — husmodern och tjänstepersonalen. Här finns också ett mycket trefligt och rymligt samlingsrum för sjuksköterskorna samt matsal, köksafdelning, strykrum m. m.

I öfversta våningen bo sjuksköterskorna, två eller tre eller stundom t. o. m. sex i samma rum. Här förtjänar särskildt »skåprummet» att beses, där man på det fyndigaste sätt vetat att bereda plats för 20 väggfasta klädkåp, så att hvarje sjuksköterska här kan få sin egen lilla afskilda »gömma».

Helt omtänksamt har man också i en afskild del af våningen inredt ett sofrum för de sköterskor, som om dagen behöfva hvila ut efter vagnattens ansträngningar.

Till sist en blick in i de för tillfället vidöppna skänkarna och skåpen! Där stå rader af blänkande silfverpjeser — de nättaste små gräddkannor, sockerskålar, saltkar, peppardosor, kaffekannor m. m. — rikliga uppsättningar af lätt och inbjudande blåhvitt porcelin, högar af välvårdadt linne, märkt med rödt kors o. s. v.

Detta allt är ju bara detaljer, men det är sådana små välordnade detaljer, som göra hela anstalten så inbjudande och hemtreflig. Man ser genast, att det är mjuka kvinliga händer, som med vänlig omsorg ordnat allt härinne på bästa sätt. Blommor t. ex., blommor hvart man ser. En del utgöra gåfvor på invigningsdagen från hemmets vänner och gynnare. Se där en vacker bukett, som har sin egen lilla historia. En af Röda Korsets sjuksköterskor var just på väg till invigningsfesten, iklädd sin lilla prydliga mössa och med den hvita, korsprydda bindeln om armen, då en obekant dam med en härlig blomsterknippa i handen hejdade henne på gatan, räckte henne blommorna och sade: »Röda Korsets afdelning i Genève har bedt mig att lämna dessa blommor till den första Röda Kors-syster jag möter i dag. Det är en hälsning från föreningen därborta i Schweiz och från monsieur Dunant till Röda Korsets nya sjuksköterskehem».

En vackert uttänkt hyllning åt det nya hemmet, af dubbelt värde, då den också innebar en hälsning från Röda Korsets egen vördade stiftare.

En annan mera blygsam blomstergärd, men rörande äfven den, hade lämnats af en fattig blomstergumma på torget åt en af Hemmets medlemmar, som ville köpa blommor till invigningsfesten. Då gumman fick höra att det var Röda Korset som skulle ha hennes blommor, bad hon genast att få skicka med en hel knippa som gåfva.

Ja, många äro de bevis på välvilja som sjuksköterskehemmet redan fått mottaga från allmänhetens sida. Mätte det så alltjämt

fortfara på det att Röda Korsets sjuksköterskor äfven i framtiden må kunna obehindradt ägna sig åt sitt välsignelserika arbete i den lidande mänsklighetens tjänst!

Charlotte Björnstjerna.

Föreningsmeddelanden.

Skydd åt unga flickor i utlandet. Fredrika-Bremer-Förbundet har upprepade gånger i flera af våra mest spridda tidningar infört en varning till kvinnliga arbetssökande för att antaga platser i främmande land utan att dessförinnan hafva gjort sig underrättade om platsens beskaffenhet. En sorglig erfarenhet visar nämligen, att agenter mången gång genom annonser eller muntliga förespeglningar söka begagna sig af de unga kvinnornas oerfarenhet för att locka dem i fördärf. För att afvända denna fara har Fredrika-Bremer-Förbundet satt sig i förbindelse med en del utländska föreningar, som gjort till sin uppgift att bereda skydd åt de unga kvinnorna genom att möta dem vid stationer och hamnar, anskaffa lämpligt logis m. m. Då det visat sig att förnyade påminnelser om denna sak varit behöfliga, hafva dessa varningar nyligen upprepats i tidningarna, och har Förbundet haft den tillfredsställelsen att se, att denna dess' åtgärd till våra unga landsmaninnors skydd kröntes med framgång och att dess hjälp i detta fall allt mer af allmänheten anlitas.

*

Ellen Fries' bibliotek. Enligt hvad som omnämndes, i Dagnys förra häfte, beslöt Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse vid sitt sammanträde d. 6 febr. att vidtaga åtgärder till förvärfvande af dr: Ellen Fries' bibliotek. För detta ändamål hafva listor framlagts på Förbundets byrå och har teckningen å desamma visat det goda resultat, att den anslagna summan blifvit fullteknad, en sak, som är dubbelt glädjande såväl på grund af att det dyrbara biblioteket, vid hvilket Ellen Fries' namn är förbundet, räddats från förskingring, som i följd af den förmån, som härigenom beredts åt kvinnliga studerande i vårt land.

*

Ett referat öfver doktor Ellen Sandelins föredrag »Om de kvinnliga läkarna och deras ställning i olika länder», hållet på Fredrika-Bremer-Förbundets samkväm den 14 sistlidne februari, skall meddelas i ett kommande häfte, sedan det först in extenso publicerats i en af våra främsta medicinska tidskrifter.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier för kvinnor som studera medicin. Ett stipendium å 500 kr. samt ett å 400 kr. sökes hos Styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder före den 16 mars innevarande år.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**

OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Henrikssons Tekniska Fabrik i Örebro
tillverkar som specialité Tvålar (till alla pris-
lägen), Eau-de-Cologne och Parfymer. Parti-
priskurant till hrr återförsäljare endast.

(S. T. A. 84561)

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

Kramer & Jahnke,
 Modemagasin.

15 Birger Jarlsgatan, 1 tr.

Nya Blå Hand,

Skönfärgeri & Kemisk Tvättanstalt.

Kappor, Kofter, Klädningar, Herrkostymer, Uniformer, Handskar,
Kravatter färgas och kemiskt tvättas.

OBS! Fläckuttagning verkställes dagligen.

Butiker: Smålandsgatan 9, A. T. 125 09. Holländaregatan 13, A. T.
46 33. Linnégatan 22, A. T. 102 96. Brännkyrkagatan 2, A. T. 34 39. Horns-
gatan 11, A. T. 17 25. Fabrik: Löfholmen, A. T. 34 26, R. T. 53 73.

